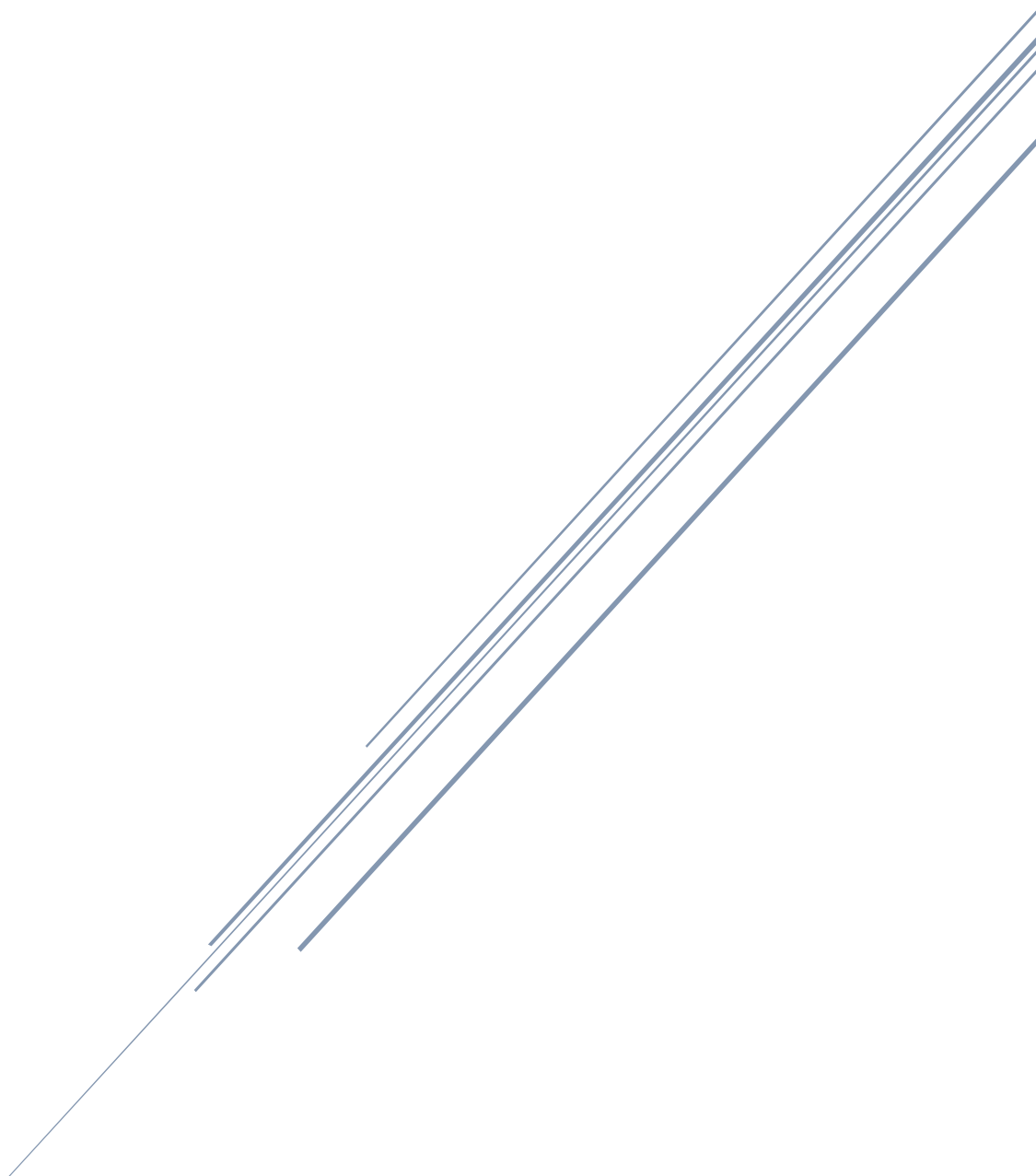

2025. AASTA TEGEVUSARUANNE

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
PEAMISED TEGEVUSED	4
PARLAMENTAARNE TEGEVUS RIIGIKOGU KOMISJONIDES	8
ALATISED KOMISJONID	8
ERIKOMISJONID	14
PARLAMENTAARNE KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISEL TASANDIL	17
AVALIKKUSE TEAVITAMINE JA KODANIKE KAASAMINE	22
ORGANISATSIOONI JA TEENISTUJATE ARENDAMINE	22
RIIGI VALIMISTEENISTUS	24
ARENGUSEIRE KESKUS	27
ERAKONDADE RAHASTAMISE JÄRELEVALVE KOMISJON	29

I. SISSEJUHATUS

Riigikogu on põhiseaduslik institutsioon, kelle peamine tegevusvaldkond on seadusandliku võimu teostamine.

Riigikogu tegevuse eesmärk on tagada Eesti Vabariigi jätkusuutlik areng, ühiskonnas kehtiv stabiilne õiguskord ning täitevvõimu funktsioneerimine Riigikogu järelevalve all ja seadusi täites. Riigikogu võtab vastu seadusi, teostab järelevalvet täitevvõimu üle, otsustab eelarve üle ja peab lahendama muid riigieluga seotud küsimusi, mis ei ole põhiseadusega antud Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse, teiste riigiorganite ega kohalike omavalitsuste otsustada.

Riigikogul on 101 liiget. Riigikogu töö toimub peamiselt Riigikogu täiskogu istungitel, komisjonides, fraktsioonides ja välisdelegatsioonides. Riigikogus on 11 alatist komisjoni ja 3 erikomisjoni. Vastavalt vajadusele moodustatakse probleem- ja uurimiskomisjone.

Riigikogu tegevust reguleerivad Eesti Vabariigi põhiseadus, Riigikogu kodu- ja töökorra seadus, välissuhtlemisseadus, Riigikogu liikme staatuse seadus, Riigikogu valimise seadus, Euroopa Parlamendi valimise seadus ja rahvahääletuse seadus, samuti Riigikogu otsused välisdelegatsioonide ja komisjonide moodustamise kohta.

Riigikogu Kantselei (registreerimisnumber 74000101) eesmärk on luua Riigikogule tema põhiseaduslike funktsioonide täitmiseks vajalikud tingimused.

Riigikogu Kantselei ülesanne on nõustada Riigikogu, tema juhatust, komisjone, fraktsioone ja Riigikogu liikmeid, tagada asjaajamine ning luua organisatsioonilised, majanduslikud ja tehnilised tingimused Riigikogu, tema juhatuse, komisjonide, fraktsioonide ja Riigikogu liikmete tööks, samuti osutada kaasabi Riigikogu suhtlemisel teiste institutsioonidega nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt ning korraldada Riigikogu liikmete ametihüvedega seonduvat.

Riigikogu Kantselei täiendav ülesanne on riigi valimisteenistuse, arenguseire keskuse, Vabariigi Valimiskomisjoni ja elektroonilise hääletamise komisjoni ning Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni teenindamine.

Vabariigi Valimiskomisjoni (registreerimisnumber 70008256) ülesanne on tagada Riigikogu valimise seaduse §-s 1 sätestatud põhimõtete järgimine, teha kindlaks üleriigilised hääletamis- ja valimistulemused, valvata valimiste korraldajate tegevuse järele, lahendada kaebusi ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni (registreerimisnumber 70009043) ülesanne on kontrollida erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide tegevuse vastavust erakonnaseaduses sätestatud nõuetele.

Arenguseire keskuse ülesanne on analüüsida ühiskonna ja majanduse pikaajalisi arenguid, aidata kaasa tulevikku vaatavale poliitikakujundamisele ning tuua välja uusi arengusuundi.

II. PEAMISED TEGEVUSED

Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu, ainus vahetult rahva valitud riigiorgan. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 59 kohaselt kuulub Riigikogule seadusandlik võim. Seaduste vastuvõtmise kaudu kujundab Riigikogu Eesti õiguskorda. Põhiseaduse ja teiste seadustega ettenähtud vahendite (arupärimised, küsimused, uurimiskomisjonid jms) abil kontrollib Riigikogu täitevvõimu teostamist. Riigikogu pädevusse kuulub põhiseaduse järgi ka eelarve vastuvõtmine, mis tähendab, et Riigikogu määrab kindlaks riigi ülesannete täitmiseks eraldatavate summade suuruse. Kokkuvõtvalt: Riigikogul on Eesti põhiseadusega kindlaks määratud riigikorralduses keskne asend ning tema olemasolust ja tegevusest sõltub Eesti Vabariigi kui demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi jätkusuutlik areng ning igaühe põhiõiguste ja -vabaduste tagatus.

Riigikogu Kantselei on riigi ametiasutus, kes tagab Riigikogu, tema organite ja Riigikogu liikmete teenindamise. Kantselei ülesanded on sätestatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses. Kantseleil ei ole selliseid eesmärke, mis ei oleks seotud Riigikogu tegevusega. Riigikogu koosseis võttis 2025. aastal kahel istungjärgul (kevadistungjärg 13.01.2025–19.06.2025, sügisistungjärg 8.09.2025–18.12.2025) vastu **113** õigusakti, sealhulgas **95** seadust, **17** otsust ja **1** avaldus.

Aruandeperioodil toimus kokku **120** istungit ja **1** erakorraline istungjärg (4.09.2025).

Riigikogu võttis 2025. aastal menetlusse **23** kollektiivset pöördumist:

1. "Nõuame Saaremaa põlisrahva õiguste riiklikku tunnustamist ja kaitset";
2. "Mitte anda Kaja Kallasele ja Kadri Simsonile Riigivapi II klassi teenetemärki!";
3. "Varro Vooglaid ERR'i nõukogust VÄLJA!";
4. "Riikliku eriplaneeringu kehtestamine: 290-meetrised elektrituulikute pargid Viimsi, Kakumäe, Tabasalu ja Paljassaare piirkonda ning Aegnale, Pranglile ja Naissaarele";
5. "Seto, võru, mulgi ja tartu keel lõunaeesti piirkonnakeeleks";
6. "Deklaratsioon: keeldume Venemaa vastu sõtta minemast, kui režiim saadab ründeväed Ukrainasse, sekkudes võõrasse konflikti, mis võib provotseerida Venemaa rünnaku meie vastu";
7. "Prokuratuur peab vallandama Aarika Lepa ja Priit Heinsoo";
8. "'STOPP' töölepingu seaduse muudatustele!";
9. "Nõuame Eestis elavate põlisrahvaste õiguste ametlikku tunnustamist ja kaitset";
10. "Tartu ei ole koht Rootsi vägistajate ja mõrtsukate jaoks!";
11. "Saata laiali praegusel kujul tegutsev Eesti-lisraeli parlamendirühm, mis on oma tegevuses seadnud võõra riigi huvid kõrgemale Eesti Vabariigi kohustustest rahvusvahelise õiguse ees";
12. "Lõpetage e-hääletamine – vastuolu rahvusvahelise õigusega, EV Põhiseadusega.";
13. "Rahvaalgatus toidukaupadele kehtiva käibemaksumäära vähendamiseks";
14. "Eestimaa loodusmaastikust ei tohi saada sõjanduse ohvrit – kaitsetööstuspark tuleb rajada tööstuspiirkonda!";
15. "Nõuame sotsiaalminister Karmen Jolleri tagasiastumist";
16. "Välismaalaste seaduse muudatus: Eesti kodanike abikaasadele ja pereliikmetele leebemad tingimused elamisloa saamiseks ja pikendamiseks";
17. "Eesti kool on eesti keele kodu";
18. "Nõuame eestlaste finantstühistamise lõpetamist!";
19. "Tervisliku ja suitsuvaba elukeskkonna loomine kortermajades";
20. "Eesti vajab erakorralisi valimisi";
21. "Peatame loomavaenuliku eelnõu ja nõuame loomade heaolu arvestavaid seadusemuudatusi!";
22. "Käibemaksuvabastus annetajate toel soetatud ravimitele";
23. "Rahvaalgatus Eesti õpetajaskonna jätkusuutlikkuse toetamiseks".

Riigikogu istungitel arutati **10** olulise tähtsusega riiklikku küsimust (OTRK):

1. "Välispoliitika arutelu", 11.02.2025 (algataja: Riigikogu väliskomisjon; ettekandjad: välisminister Margus Tsahkna, Marko Mihkelson);
2. "Spordi tuleviku plaan: kuidas tuua medalid ja panna lapsed liikuma", 20.02.2025 (algataja: Eesti 200 fraktsioon; ettekandjad: Tanel Tein, Eesti Olümpiakomitee president Kersti Kaljulaid, arenguseire keskuse uuringute juht Uku Varblane, haridus- ja teadusminister Kristina Kallas);
3. "Tuuletööstuse pahupoolest", 24.04.2025 (algataja: Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon; ettekandjad: Rain Epler, energeetik Margus Sild, MTÜ Looduse ja Inimeste Eest liige Urmas Maranik, arst Anti Kukkelä);
4. "Kuidas tõsta tootlikkust Eesti majanduses?", 5.06.2025 (algataja: Riigikogu majanduskomisjon; ettekandjad: Marek Reinaas, konkurentsivõime eksperdikogu liige ning Tartu Ülikooli majandusteaduskonna rahvusvahelise ettevõtluse professor ja akadeemik Urmas Varblane, Viru Keemia Grupp AS-i juhatuse liige Raivo Vasnu);
5. "Hinnatõusu mõju majanduse konkurentsivõimele ja inimeste toimetulekule. Mida teha?", 25.09.2025 (algataja: Isamaa fraktsioon; ettekandjad: Urmas Reinsalu, majandusekspert Raivo Vare, Konjunkturiinstituudi direktor Peeter Raudsepp, majandusteadlane Heido Vitsur);
6. "Eesti majanduse tulevik", 9.10.2025 (algataja: Eesti Reformierakonna fraktsioon; ettekandjad: Maris Lauri, majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo, Eesti Asutajate Seltsi president Allan Martinson, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse juhatuse liige, Eesti e-residentsuse ja välisturunduse juht Liina Vahtras);
7. "Eesti valikud ja võimalused Euroopa Liidu 2028–2034 pikaajalises eelarves", 15.10.2025 (algataja: Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon; ettekandjad: Peeter Tali, Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna Euroopa Liidu poliitika talituse juhataja Meelis Meigas);
8. "Miks toit on kallis?", 16.10.2025 (algataja: Eesti Keskerakonna fraktsioon; ettekandjad: Lauri Laats, LHV majandusanalüütik Heido Vitsur, rahvaalgatuse toidukaupadele kehtiva käibemaksu määra vähendamiseks algataja Jana Guzanova);
9. "Tuleviku Eesti: sündimus, väärtused ja perede toimetulek", 13.11.2025 (algataja: Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon; ettekandjad: Lauri Läänemets, Tartu Ülikooli sotsioloog Mare Ainsaar, lastepsühhiaater, pereterapeut, laste psühhonaaliline psühhoterapeut Anne Kleinberg, Sihtasutuse Mõttekoda Praxis juhtkonna liige Maarja Tinn);
10. "Kodanikuühiskonna arengust. Tugev kodanikuühiskond kui demokraatia alustala. Kollektiivsete pöördumiste roll ja mõju", 20.11.2025 (algataja: Riigikogu põhiseaduskomisjon; ettekandjad: Ando Kiviberg, siseminister Igor Taro, Tallinna Tehnikaülikooli Ragnar Nurkse innovatsiooni ja valitsemise instituudi teadmussiirde juht, avaliku halduse ekspert ja Eesti Koostöö Kogu nõukogu aseesimees dr Külli Taro, Tallinna Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi võrdleva poliitika professor dr Mari-Liis Jakobson).

Valitsusliikmed ja muud ametiisikud esinesid Riigikogu ees 2025. aastal **19** aruande, ettekande ja ülevaatega:

1. peaminister Kristen Michali 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest (sealhulgas ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas), 11.03.2025;
2. justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 15.04.2025;
3. kultuuriminister Heidy Purga 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest (sealhulgas "Eesti spordipoliitika põhialuste aastani 2030" elluviimisest), 22.04.2025;
4. justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta 2025. a ettekanne "Kriminaalpoliitika põhialuste aastani 2030" elluviimisest, 8.05.2025;

5. justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta 2025. a ettekanne "Õigusloomepoliitika põhialuste aastani 2030" elluviimisest, 8.05.2025;
6. haridus- ja teadusminister Kristina Kallase 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 15.05.2025;
7. energeetika- ja keskkonnaminister Andres Suti 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 21.05.2025;
8. taristuminister Kuldar Leisi 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 3.06.2025;
9. Riigikohtu esimehe Villu Kõve ülevaade kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste ühetaolisest kohaldamisest, 10.06.2025;
10. kaitseminister Hanno Pevkuri 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 9.09.2025;
11. Finantsinspektsiooni 2024. a aruanne (Finantsinspektsiooni juhatuse esimees Kilvar Kessler), 11.09.2025;
12. õiguskantsler Ülle Madise ülevaade õigustloovate aktide kooskõlast põhiseadusega ja muude õiguskantslerile seadusega pandud ülesannete täitmisest, 16.09.2025;
13. regionaal- ja põllumajandusminister Henrik Johannes Terrase 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 24.09.2025;
14. sotsiaalminister Karmen Joller 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 8.10.2025;
15. Riigikontrolli ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2024.–2025. aastal. Transpordi ja liikuvuse valdkonna eesmärgid ja tegelikkus (riigikontrolör Janar Holm), 5.11.2025;
16. majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 6.11.2025;
17. Vabariigi Valitsuse aruanne Eesti osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis (rahandusminister Jürgen Ligi), 18.11.2025;
18. ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel (peaminister Kristen Michal, Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees Peeter Tali), 9.12.2025;
19. siseminister Igor Taro 2025. a ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" elluviimisest, 8.12.2025.

Riigikogu ees esineti 2025. aastal poliitiliste avalduste ja kõnedega **4** korral:

1. Poola Vabariigi Seimi esimehe T.E. hr Szymon Hołownia kõne, 12.06.2025;
2. Eesti Vabariigi presidendi Alar Karise kõne XV Riigikogu 6. istungjärgu avaistungil, 8.09.2025;
3. peaminister Kristen Michali poliitiline avaldus seoses 2026. aasta riigieelarve seaduse eelnõu üleandmisega, 25.09.2025;
4. Euroopa Komisjoni eelarve, pettustevastase võitluse ja avaliku halduse voliniku Piotr Serafini kõne, 15.10.2025.

Umbusalduse avaldamine ja usaldusküsimuse otsustamine toimus **5** korral:

1. 29 Riigikogu liikme esitatud kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks peaminister Kristen Michalile (28/0/0), 12.02.2025;
2. 21 Riigikogu liikme esitatud kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks kliimaminister Yoko Alenderile (21/0/0), 27.02.2025;
3. 42 Riigikogu liikme esitatud kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakostale (29/0/0), 12.06.2025;
4. 21 Riigikogu liikme esitatud kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks sotsiaalminister Karmen Jollerile (25/0/0), 10.09.2025;
5. 37 Riigikogu liikme esitatud kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks sotsiaalminister Karmen Jollerile (33/0/0), 19.11.2025.

Riigikogu liikmed esitasid 2025. aastal Vabariigi Valitsusele ja selle liikmetele kokku **208** arupärimist (neist võeti tagasi 6 ja tagastati esitajale 44) ning **222** kirjalikku küsimust (neist võeti tagasi 1 ja tagastati esitajale 2).

Riigikogu liikmed edastasid Riigikogu juhatusel 2025. aasta kevadistungjärgul **212** ja sügisistungjärgul **131** taotlust valitsusliikmetele küsimuste esitamiseks infotunnis.

Vaadeldaval perioodil esitas õiguskantsler Ülle Madise Riigikogule **4** ettepanekut:

1. ettepanek tööstusheite seaduse põhiseadusega kooskõlla viimiseks (61/0/0), 29.01.2025;
2. ettepanek elektrituruseaduse põhiseadusega kooskõlla viimiseks (60/0/0), 29.01.2025;
3. ettepanek mootorsõidukimaksu seaduse ja liiklusseaduse põhiseadusega kooskõlla viimiseks (68/0/0), 10.04.2025;
4. ettepanek anda nõusolek Riigikogu liikmelt Kalle Laanetilt saadikupuutumatus eest äravõtmiseks ja tema suhtes kohtumenetluse jätkamiseks (54/0/0), 22.05.2025.

Täiskogus toimus 4. detsembril 2025 Vabariigi Valitsuse esitatud "Energiamajanduse arengukava aastani 2035" arutelu, ettekandjad: energeetika- ja keskkonnaminister Andres Sutt ning majanduskomisjoni liige Mario Kadastik.

III. PARLAMENTAARNE TEGEVUS RIIGIKOGU KOMISJONIDES

Seaduste vastuvõtmine ja parlamentaarne kontroll

Parlamendiuringute edendamiseks jätkati noorte innustamist ja tunnustamist parlamendi tegevuse ja sellega seotud valdkondade uurimisel. Kuulutati välja järjekordne August Rei parlamendiuringu stipendiumi konkurss, mille raames otsustati anda välja kaks stipendiumit: Tallinna Ülikooli sotsioloogia magistrant Liisbet Hellenurme plaanib kirjutada magistritöö teemal "Kas Eesti noored usaldavad parlamenti?" ning Tallinna Tehnikaülikooli avaliku sektori juhtimise ja innovatsiooni magistrant Raili Pütsepp magistritöö teemal "Suhtluskultuur ja sisekliima Riigikogus". Mõlemad soovivad oma magistritöö kaitsta 2026. aasta kevadel.

Riigikogu Kantselei jätkas osalemist üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi hindamiskomisjoni töös ja määras eripreemia Kevin Kongile bakalaureusetöö eest "Ülo Uluotsa ajakirjanduses ilmunud ja Põhiseaduse Assamblees väljendatud sõnavõtted Põhiseaduse Assambleega seotud teemadel aastatel 1991–1992".

Alatise komisjonid

Euroopa Liidu asjade komisjon

Euroopa Liidu asjade komisjon (ELAK) on alatine komisjon, kellel on Riigikogus Euroopa Liidu küsimustes otsustav ja koordineeriv roll. Komisjoni seisukohtadest juhindub Euroopa Liidu küsimustes ka Vabariigi Valitsus.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon **57** istungit, neist 10 olid ühisistungid erinevate komisjonidega (väliskomisjon, riigikaitsekomisjon ja majanduskomisjon). Komisjon korraldas 3 avalikku istungit, kujundas Riigikogu seisukoha 69 Euroopa Liidu algatuse kohta ning andis valitsusele mandaadi osaleda 65-l Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Liidu Nõukogu istungil.

Komisjon korraldas 8 parlamentaarset kuulamist:

- Sauli Niinistö Euroopa tsiviilse ja sõjalise valmiduse raport;
- Euroopa Komisjoni 2025. aasta tööprogrammi tutvustus;
- Eesti ühenduvused ja Euroopa Liidu sõjaline liikuvus. Mõju regionaalarengule;
- Euroopa Kontrollikoja eriaruanne Euroopa Liidu sõjalise liikuvuse teemal;
- Euroopa Kontrollikoja ülevaade Euroopa Liidu elektrivõrgu kaasajastamisest;
- Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025–2027;
- Euroopa Komisjoni esitatud 2028–2034 Euroopa Liidu pikaajalise eelarve (MFF) ettepanekud;
- Euroopa Liidu poliitika kõne teesid.

Vaadeldaval perioodil toimus 9 välislähetust.

Keskkonnakomisjon

Keskkonnakomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes menetleb riigi keskkonnapoliitikat ja -kaitset ning loodusressursside kasutamist ja looduskaitset käsitlevaid eelnõusid, sealhulgas rahvusvaheliste keskkonnalepingute ratifitseerimist käsitlevaid eelnõusid. Samuti kontrollib komisjon oma töövaldkonna piires valitsuse tegevust.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon **57** istungit, sealhulgas 2 avalikku istungit, 3 väljasõiduistungit, 8 ühisistungit majanduskomisjoniga ja maaelukomisjoniga.

Komisjon menetles **19** õigusakti eelnõu, millest 8 võeti vastu ja 4 lükati tagasi.

Komisjon andis 7 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile ja 1 arvamuse majanduskomisjonile ning arutas 2 kollektiivset pöördumist.

Olulisemad teemad olid:

- tuulikute tervisemõjud;
- energiamajanduse arengukava 2035;
- võõrliikide ohjeldamine;
- metsaseaduse võimalike muudatuste mõju Eesti majanduse konkurentsivõimele;
- fosforiidi, haruldaste muldmetallide, põlevkivi ja turba potentsiaal ja kasutamine.

Kultuurikomisjon

Kultuurikomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes tegeleb haridust, teadust, noorsootööd, keelt, meediat, muinsuskaitset, sporti, loovisikuid, etendusasutusi, muuseume ja raamatukogusid käsitleva seadusloomega.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku **48** istungit, sealhulgas 1 erakorralise istungi ning 4 ühisistungit erinevate komisjonidega (väliskomisjon, maaelukomisjon, õiguskomisjon ja põhiseaduskomisjon).

Vaadeldaval perioodil menetleti **10** õigusakti eelnõu, millest 5 võeti vastu seadusena ja tagasi lükati 4.

Komisjon andis 4 korral arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile ja 1 korral maaelukomisjonile ning arutas 3 kollektiivset pöördumist.

Istungitel toimus parlamentaarseid kuulamisi kokku 27 korral.

Olulisemad teemad olid:

- Rahvusooper Estonia juurdeehitus;
- rahvaraamatukogude reform;
- keelepoliitika;
- kutsehariduse tulevik.

Maaelukomisjon

Maaelukomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes suunab seadusandlikku tegevust ning arenguid maaelu- ja regionaalpoliitika, põllumajanduse, kalanduse, toidu, taime- ja loomakaitse, kohaliku omavalitsuse korralduse ning maareformi ja -korralduse valdkonnas. Komisjon kontrollib ka valitsuse tegevust eelmainitud valdkondades.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon **48** istungit, sealhulgas 3 erakorralist istungit, 5 ühisistungit (4 keskkonnakomisjoniga ja 1 kultuurikomisjoniga).

Komisjon menetles **8** õigusakti eelnõu, sealhulgas 1 komisjoni algatatud eelnõu, millest 5 võeti vastu seadusena, 1 lükati tagasi ja 2 menetlus jätkus.

Komisjon andis 1 arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile ja 1 arvamuse Riigikohtule ning arutas 1 kollektiivset pöördumist.

Istungitel toimus kaasamise raames parlamentaarseid kuulamisi kokku 33 korral.

Olulisemad teemad olid:

- põllumajandussektorite olukord, perspektiivid ja konkurentsivõime;
- Eesti biomajanduse arengustsenaariumid;
- keskkonna- ja kliimaeesmärke toetavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika meetmed;
- metsanduse tulevik;

- riigi valmisolek vältida loomataudide levikut;
- toidujulgeolek;
- suurkiskjate tekitatud kahjud ja suurkiskjate arvukuse piiramine;
- regionaalsed investeeringud;
- loomakaitse ja munakanade puurivabad pidamisviisid;
- põllumajandustoetused;
- põllu- ja metsamaa maksustamine.

Vaadeldaval perioodil toimus 2 välislähetust ja kohtumine Ukraina põllumajanduseksperptide delegatsiooniga.

Majanduskomisjon

Majanduskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes suunab seadusloomet ja kontrollib valitsust paljudes majandusega seotud või seda otseselt mõjutavates valdkondades. Komisjon tegeleb küsimustega, mis puudutavad ehitust ja elamumajandust, postiteenuseid ja elektroonilist sidet, energeetikat, transporti, turismi, riigivara ja riigihangetega seonduvat, pakutavatele toodetele ja teenustele esitatavaid nõudeid, majandusarengut ning ettevõtlust.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul toimus **69** majanduskomisjoni istungit, sealhulgas 1 erakorraline istung ja 3 avalikku istungit. Komisjon pidas 9 ühisistungit erinevate komisjonidega (keskkonnakomisjon, riigikaitsekomisjon, rahanduskomisjon, Euroopa Liidu asjade komisjon ja korrupsioonivastane erikomisjon).

Vaadeldaval perioodil menetles komisjon **44** õigusakti eelnõu, millest seadusena võeti vastu 17, lükati tagasi 14 ja tagasi võeti täiskogul menetlemata 1 eelnõu.

Majanduskomisjon andis Euroopa Liidu asjade komisjonile 23 arvamust, väliskomisjonile 5 arvamust, riigikaitsekomisjonile 1 arvamuse ja rahanduskomisjonile 1 arvamuse. Riigikohtule andis majanduskomisjon põhiseaduslikkuse järelevalve asjades 1 arvamuse.

Käsitletaval perioodil oli majanduskomisjoni menetluses 4 kollektiivset pöördumist.

Riigikogu majanduskomisjoni kokku kutsutud tootlikkuse ja majandusarengu alast ekspertiisi koondava konkurentsivõime eksperdikogu töö tulemusena valmis Eesti majanduse tulevikuväljavaateid, võimalusi ja takistusi ning perspektiivikaid majanduspoliitilisi soovitusi käsitlev mahukas raport „Eesti majanduse olukord ja väljavaated 2025. Konkurentsivõime eksperdikogu raport Riigikogule“.

Majanduskomisjoni istungitel toimus parlamentaarseid kuulamisi kokku 37 korral.

Olulisemad teemad olid:

- Eesti elektrisüsteemi sünkroniseerimine Mandri-Euroopa sagedusalaga;
- energiamajanduse arengukava aastani 2035;
- Rail Balticu projekti Eesti osa vahearuanne;
- tuumaelektriijaama ja selle toimimiseks vajaliku taristu riigi eriplaneering;
- e-residentsuse programm;
- riigiasutuste investeeringud ja kulud;
- turismi pikk vaade 2025–2035;
- konkurentsivõime tõstmine;
- üleriigiline ohuteavitus.

Välissuhtluse raames tehti 2 välisvisiiti ja delegatsioone võeti vastu 8 korral.

Põhiseaduskomisjon

Põhiseaduskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kelle töövaldkond on piiritletud põhiseaduslike aspektidega. Komisjon menetleb muu hulgas põhiseaduse muutmise seaduse eelnõusid ning Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse, Riigikontrolli, kohtute ja õiguskantsleri tegevust reguleerivaid eelnõusid, samuti kodakondsust, välismaalasi ja valimisi käsitlevaid eelnõusid.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku **58** istungit, sealhulgas 4 erakorralist istungit, 5 avalikku istungit ja 3 ühisistungit erinevate komisjonidega (õiguskomisjon, rahanduskomisjon, julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon ja kultuurikomisjon).

Vaadeldaval perioodil menetleti **41** õigusakti eelnõu, millest 9 võeti vastu ja tagasi lükati 14.

Komisjon andis 5 korral arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile, 1 korral riigikaitsekomisjonile, 2 korral Riigikohtule, 1 korral Välisministeeriumile ning Justiits- ja Digiministeeriumile.

Käsitletaval perioodil oli põhiseaduskomisjoni menetluses 8 kollektiivset pöördumist. Komisjon viis oma istungitel läbi 27 parlamentaarset kuulamist.

Olulisemad teemad olid:

- Eesti kodanikuühiskonna kontseptsiooni rakendamise arutelu (OTRK);
- OSCE/ODIHR-i koostatud e-valimiste raporti ja selle järelduste arutelu;
- kohtusüsteemi kättesaadavus;
- erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorraga seonduvad Riigikogu tööd puudutavad küsimused, mille läbitöötamiseks moodustas komisjon töörühma kõigi fraktsioonide esindajatest.

Rahanduskomisjon

Rahanduskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes tegeleb riigi rahanduspoliitikaga seotud õigusaktidega, nagu riigieelarvet ning maksundust ja pangandust reguleerivad eelnõud. Komisjon kontrollib nendes valdkondades valitsuse tegevust.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon **68** istungit, sealhulgas 4 erakorralist istungit ja 3 ühisistungit (õiguskomisjoniga, põhiseaduskomisjoniga ja julgeolekuasutuste järelevalve komisjoniga), neist 1 avalik ühisistung.

Komisjon menetles **58** õigusakti eelnõu, millest 23 võeti vastu ja 26 lükati tagasi.

Komisjon andis Euroopa Liidu asjade komisjonile 9 arvamust ja riigikaitsekomisjonile 1 arvamuse. Komisjoni menetluses oli 2 kollektiivset pöördumist.

Istungitel toimus parlamentaarseid kuulamisi ja kohtumisi kaasamise raames 41 korral.

Olulisemad teemad olid:

- hoiu-laenuühistu seaduse muutmise;
- väärtpaperiturust seaduse muutmise;
- riigieelarve seaduse muutmise;
- 2026. aasta riigieelarve seadus;
- Euroopa Liidu mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034.

Vaadeldaval perioodil toimus 8 välislähetust.

Komisjoni esimees ja liikmed võtsid vastu Euroopa Komisjoni rahandusvoliniku, Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) delegatsiooni, Rootsi parlamendi maksukomisjoni liikmed, Soome parlamendi rahanduskomisjoni, Prantsuse Senati delegatsiooni ja Euroopa Parlamendi maksukomisjoni delegatsiooni ning toimus virtuaalkohtumine OECD parlamentaarse võrgustiku koordinaatoriga.

Riigikaitsekomisjon

Riigikaitsekomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes tegeleb riigi julgeolekut ja kaitset reguleerivate eelnõudega, kontrollib oma valdkonna piires täidesaatva võimu teostamist ning osaleb riigi julgeoleku- ja kaitsepoliitika kujundamisel. Riigikaitsekomisjoni töö oluliseks osaks on välissuhtlus ning liitlassuhete arendamine.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul (sealhulgas istungjärkude vahelisel ajal) pidas riigikaitsekomisjon kokku **84** istungit, nendest 7 erakorralist istungit, 2 avalikku istungit, 17 ühisistungit koos erinevate komisjonidega (väliskomisjon, majanduskomisjon, Euroopa Liidu asjade komisjon, sotsiaalkomisjon ja julgeolekuasutuste järelevalve komisjon).

Riigikaitsekomisjon oli juhtivkomisjoniks **21** õigusakti eelnõule, millest 15 võeti vastu, 2 lükati tagasi ja 3 võeti esitajate poolt tagasi.

Riigikaitsekomisjon andis 4 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile.

Komisjonis arutatud olulisteks teemadeks olid:

- Eesti Kaitseväe osalemine rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel;
- Eesti võime oma õhuruumi kaitsmisel – droonimüür;
- NATO võimeplaneerimise protsess;
- riigi valmisolek julgeolekuohtude ennetamiseks ja tõrjumiseks (teema kohta valmis komisjoni raport);
- laiapindse riigikaitse strateegia;
- riigi strateegilised varud ja varustuskindlus;
- elanikkonna kaitse;
- kaitsevaldkonna hanked;
- kaitsetööstusparkide arendamine.

Vaadeldaval perioodil toimus 11 välislähetust, sealhulgas riigikaitsekomisjoni delegatsiooni visiit Ukrainasse. Komisjoni liikmed võtsid vastu USA Kongressi ametnike delegatsiooni, Ühendkuningriigi parlamendi alamkoja ja lordide koja kaitsekomisjoni liikmed, Eduskunta kaitsekomisjoni delegatsiooni, Ukraina parlamendi liikmed, Saksamaa Bundestagi kaitsekomisjoni liikme ja Saksamaalt valitud Euroopa Parlamendi liikme. Riigikaitsekomisjon korraldas Põhja- ja Läänemeremaade parlamentide riigikaitsekomisjonide juhtide iga-aastase julgeolekufoorumi, millest võtsid osa koostööformaadi liikmete Eesti, Läti, Leedu, Soome, Rootsi, Norra, Taani, Poola ja Saksamaa ning vaatlajariigi Hollandi esindajad.

Sotsiaalkomisjon

Sotsiaalkomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes tegeleb töövaldkonda, sotsiaalhoolekannet, sotsiaalkindlustust ja tervishoidu reguleerivate eelnõudega. Peale selle kontrollib komisjon oma tööloigus valitsuse tegevust, algatab juhtivkomisjonina ise seadus- ja otsuse-eelnõusid ning olulise tähtsusega riiklike küsimuste arutelusid.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon **60** istungit, sealhulgas 1 erakorralise, 1 avaliku istungi ning 3 ühisistungit erinevate komisjonidega (õiguskomisjon, rahanduskomisjon ja riigikaitsekomisjon).

Komisjon menetles 24 õigusakti eelnõu, millest 10 võeti vastu ja 7 lükati tagasi, ning andis 5 korral arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile, 1 korral rahanduskomisjonile, 1 korral riigikaitsekomisjonile ning 2 korral Riigikohtule.

Komisjon menetles 3 kollektiivset pöördumist.

Parlamentaarsete kuulamiste ja kohtumiste raames käsitleti järgmisi olulisi teemasid:

- riigi tegevus tervishoiuteenuste kvaliteedi tagamisel;
- kiirabi korraldus;
- alkoholikahjude vähendamise arengusuunad aastateks 2025–2030;
- tervishoiutöötajate pädevushindamine;
- järelevalve tervishoiutöötajate üle ja nende tegutsemisõiguse piiramine;
- hooldereform;
- erihoolekandeteenuste kättesaadavus;
- Eesti laste raport ÜRO Lapse Õiguste Komiteele;
- nakkushaiguste ennetamine ja tõrje;
- Eesti naiste tervise uuringud;
- Eesti tervishoiu ja sotsiaalsüsteemi integreerimine;
- vähiravi kättesaadavus Eestis;
- palliatiivravi;
- tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse rakendamine;
- apteegireformi eesmärkide täitmine.

Välissuhtluse raames toimusid kohtumised Baieri Liidumaa parlamendi töö-, sotsiaal-, noorte- ja perekomisjoni liikmetega, Usbekistani Tervishoiuministeriumi ja tervishoiusektori töötajatega, Rumeenia parlamendi liikmetega ning humanitaarorganisatsiooni Piirideta Arstid esindajatega.

Väliskomisjon

Väliskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes osaleb Eesti välispoliitika kujundamisel ja välissuhtlemise põhimõtete väljatöötamisel ning kontrollib valitsuse välispoliitilist tegevust. Komisjon kujundab ka Riigikogu arvamuse Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes, arutab vajaduse korral teisi olulisi Euroopa Liidu teemasid ning kinnitab Eesti seisukohad enne Euroopa Liidu välis-, kaitse-, arengu- ja kaubandusministrite kohtumisi.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon **66** istungit, sealhulgas 5 ühisistungit riigikaitsekomisjoniga ning 15 ühisistungit erinevate komisjonidega (Euroopa Liidu asjade komisjon, riigikaitsekomisjon ja kultuurikomisjon).

Veebruaris toimus Riigikogu täiskogus olulise tähtsusega riikliku küsimusena iga-aastane välispoliitika arutelu.

Vaadeldaval perioodil menetles komisjon **8** õigusakti eelnõu, millest 5 võeti vastu. Komisjoni menetluses oli 2 kollektiivset pöördumist.

Komisjon kujundas 9 korral Riigikogu seisukoha Euroopa Liidu asjade kohta.

Istungitel toimus parlamentaarseid kuulamisi ja kohtumisi kokku 67 korral. Läbiv teema oli aasta jooksul Venemaa agressioonisõja hinna tõstmine ja Ukraina toetamine.

Teised olulised teemad olid:

- Tartu Ülikooli Aasia keskuse koostatud raport;
- Eesti julgeolekupoliitika aluste uuendamine;
- Eesti välisesinduste arendamise kava;
- Team Estonia eksporditegevuste kava 2025–2028;
- Eesti julgeolekupoliitika aluste uuendamine ja strateegilise ohuhinnangu koostamine;
- sabotaažirünnakute mõju ja kriitilise taristu kaitse.

Vaadeldaval perioodil osalesid komisjoni liikmed 32 välisvisiidil.

Õiguskomisjon

Õiguskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, kes tegeleb eraõiguse-, kriminaalõiguse- ja sisejulgeolekualaste eelnõudega, samuti politsei-, piirivalve- ja päästeteenistust reguleerivate eelnõudega. Komisjoni tööalas on ka advokaatide, notarite, vandetõlkide, kohtutäiturite ja pankrotihaldurite tegevust korraldavad seadused ning valitsuse tegevuse ja reformide rakendamise kontroll oma valdkonna piires.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon **47** istungit, sealhulgas 2 erakorralist, 4 avalikku ja 4 ühisistungit erinevate komisjonidega (põhiseaduskomisjon, rahanduskomisjon, sotsiaalkomisjon, kultuurikomisjon ja julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon).

Komisjon menetles **32** õigusakti eelnõu, millest 13 võeti vastu ja 6 lükati tagasi.

Komisjon andis 8 korral arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile, 1 korral riigikaitse-, põhiseadus-, sotsiaal-, rahandus- ja majanduskomisjonile ning 2 arvamust Riigikohtule.

Komisjoni arutatud olulisteks teemadeks olid:

- kirikute ja koguduste seadus;
- lähisuhtevägivalla ja ohvriabi õiguslik raamistik;
- numbrituvastuskaamerate kasutamise õiguslik regulatsioon;
- Eesti vanglapindade väljarentimise kavatsus;
- töölepingu seadus (paindliku tööaja kokkuleppe regulatsioon);
- õigusõppe kvaliteet;
- õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030;
- kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030;
- abinõud ühiskondliku turvalisuse suurendamiseks;
- organiseeritud kuritegevus.

Vaadeldaval perioodil toimus 3 välislähetust. Kahel korral osaleti Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti tegevust kontrolliva Euroopa parlamentaarse ühiskontrolli tööühma (Europol JPSG) töös. Toimus lähetus Rootsi, õiguskomisjoni liikmed tutvusid Rootsi kinnipidamisasutuste töökorraldusega. Komisjon kohtus Ukraina delegatsiooniga, et tutvustada Riigikogu kogemusi Euroopa Liidu asjade menetlemisel õigusloomes.

Erikomisjonid

Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon

Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon on Riigikogu komisjon, kes teostab järelevalvet täidesaatva riigivõimu asutuste üle julgeolekuasutuste ja jälitusametkondade tegevusega seonduvates küsimustes ning kontrollib Kaitsepolitsei ameti ja Välisluure ameti tegevuse vastavust Eesti Vabariigi põhiseadusele, kriminaalmenetluse seadustikule, riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusele ning teistele õigusaktidele. Alates 2018. aastast teostab komisjon järelevalvet Kaitseväe luurekeskuse tegevuse üle.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas erikomisjon **36** istungit, sealhulgas 6 erakorralist istungit ja 1 ühisistungi riigikaitsekomisjoniga.

Vaadeldaval perioodil komisjon:

- tutvus riigiprokuröri ülevaatega jälitusasutustes 2025. aastal tehtud pealtkuulamiste seaduslikkuse kontrollist. Kontrolli põhitähelepanu oli suunatud logifailide olemasolu ja logifailide kaudu tuvastatud pealtkuulamise seaduslikkusele. Kõik kontrollitud pealtkuulamised olid tehtud kohtumääruse alusel ja selles lubatud tähtaegadel;
- tutvus Kaitsepolitsei ameti peadirektori ülevaatega 2024. aasta eelarve täitmisest ning 2025. aasta eelarve vajadustest ja prioriteetidest;
- tutvus Välisluure ameti peadirektori ülevaatega 2024. aasta eelarve täitmisest ja 2025. aasta eelarvetaotlustest ning ameti prioriteetidest;

- kuulas ära kaitseministri ülevaate Eesti julgeolekupoliitika prioriteetidest ning peamistest muudatustest 2026. aasta eelarves;
- korraldas parlamentaarse järelevalve korras regulaarseid kuulamisi Kaitsepolitseiametiga, Välisluureametiga, Kaitseväe luurekeskusega, Riigiprokuratuuriga, Justiitsministeeriumi vanglate osakonnaga ning Maksu- ja Tolliametiga;
- kohtus peaministriga, kes tutvustas regulaarset aruannet;
- kohtus õiguskantsleri ja õiguskorra kaitse osakonna töötajatega, Harju Maakohtu kohtunikuga ning Tallinna Halduskohtu esimehega.

Välissuhtluse raames kohtus erikomisjon Ukraina parlamendi parlamentaarse järelevalve komitee liikmetega ja Soome parlamendi luure järelevalve komitee esimehega.

Korruptsioonivastane erikomisjon

Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon jälgib, et Eesti riigi seadustes sätestatud korruptsioonivastaseid meetmeid ka tegelikult rakendataks. Komisjon arutab ja hindab seaduses loetletud ametiisikute võimalikke korruptsioonijuhtumeid, jälgib Riigikogu liikmete tegevuspiirangutest kinnipidamist, käsitleb huvide konflikti tunnuseid sisaldavaid juhtumeid, kui on teavet asjaolude kohta, mis võivad mõjutada ametiisiku ametikohustuste täitmist, ning kontrollib huvide deklaratsioone.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas erikomisjon kokku **28** istungit, sealhulgas 1 ühisistung majanduskomisjoniga ja 1 väljasõiduistung.

Komisjoni tegi 17. märtsil 2025 konsensusliku otsuse pidada avalikuna kõik järgmised istungid, välja arvatud need, kus avalik arutelu ei ole võimalik tulenevalt isikuandmete, panga-, äri- või riigisaladuse või salastatud välisteabe, käimasoleva süüteomenetluse kaitseks või muul alusel piiratud juurdepääsuga teabe käsitlemise reeglitest.

Vaadeldaval perioodil olid erikomisjoni fookuses järgmised olulised teemad:

- riigile kuuluvate ettevõtete otsuste läbipaistvus;
- riikliku lennuettevõtte Nordica juhtimise ning pankroti ja lõpetamise arutelu;
- Eesti Energia AS-i poolt Enefit Green AS-i aktsiate tagasiostu otsuse kujunemine ja teatavakstegemine, mille kohta Politsei- ja Piirivalveamet alustas kriminaalmenetlust Finantsinspektsiooni avalduse alusel;
- Rail Balticu ehitamisega seonduv;
- kohalike omavalitsuste võimalused valida koostööpartnereid teavitustegevuseks või keelduda koostööst teenusepakkujaga tema meelsusest tulenevalt;
- avalike vahendite kasutamise kord (Tervisekassa meeskonnaüritused, Eesti Energia AS-i erikontroll, RMK tegevus riigiabi tunnuste analüüsi põhjal).

Vahetult enne kohalike omavalitsuste volikogude valimist arutas komisjon poliitilise reklaami läbipaistvust käsitleva Euroopa Liidu määruse rakendamist Justiits- ja Digiministeeriumi ning Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoniga. Samuti uuris komisjon 2025. aastal e- ja m-valimiste korraldust, sealhulgas Eesti e-valimiste kohta koostatud OSCE raporti autoritega ning Riigi Valimisteenistuse esindajate osalusel.

Toimusid kohtumised Justiits- ja Digiministeeriumi, Prokuratuuri, Kaitsepolitsei ameti ja Rahapesu Andmebürooga korruptsiooni ja sellega seotud süütegude erinevate tahkude käsitlemiseks.

Riigieelarve kontrolli erikomisjon

Riigieelarve kontrolli erikomisjon on Riigikogu komisjon, kes kontrollib koostöös Riigikontrolliga Vabariigi Valitsust, et riigieelarve oleks täidetud ning riigi vara ja eelarve vahendeid kasutatakse säästlikult, otstarbekalt ja õiguspäraselt.

Riigikogu XV koosseisu 5. ja 6. istungjärgu jooksul pidas komisjon **51** istungit, sealhulgas 2 erakorralist istungit.

Komisjon menetles 16 uut Riigikontrolli kontrolliaruannet ja ülevaadet.

Olulised teemad olid:

- riigi eelarvestrateegia, riigieelarve, sealhulgas eelarve täitmine ja kasutamata vahendid, ning Euroopa Liidu toetuste kasutamine;
- rohereform ja selle mõju eelarvele;
- energiapoliitika ja selle mõju eelarvele.

IV. PARLAMENTAARNE KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISEL TASANDIL

2025. aastal jätkus Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu. Seetõttu, nagu ka eelnevatel aastatel, oli Riigikogu välissuhtluse peamiseks teemaks Ukraina järjepidev ja igakülgne toetamine.

Täiemahulise sõjategevuse algusest on parlamentaarsete diplomaatia tähtsus riikidevahelises suhtluses märkimisväärselt kasvanud ning parlamentaarsete kohtumiste arv suurenenud. Eesti seisukohtade tutvustamine ja selgitamine Ukraina toetamisel ning Venemaa agressiooni hukkamõistmisel, samuti liitlaste ja partnerite ühtsuse hoidmine ja tugevdamine nendes küsimustes on olnud kesksel kohal nii visiitidel kui ka kohtumistel ja konverentsidel.

Riigikogu esimees jätkas välissuhtluses varasematel aastatel alustatud tööd heade suhete hoidmisel ja tugevdamisel meie peamiste liitlaste ja partneritega Euroopa Liidus ja NATO-s. Sellest lähtuvalt tegi Riigikogu esimees 2025. aastal visiidi Prantsusmaale ja Taani. Eestit külastasid möödunud aastal Korea Vabariigi, Poola ning Leedu parlamentide esimehed. 2025. aastal panustas Eesti aktiivselt Põhja- ja Baltimaade (NB8) koostöösse parlamentide esimeeste tasandil. Jaanuaris osales Riigikogu esimees NB8 spiikrite ühisvisiidil Armeeniasse, juunis esindas Eestit NB8 spiikrite ühisvisiidil Bosnia ja Hertsegoviinasse Riigikogu teine aseesimees Arvo Aller. Augustis toimus Tallinnas NB8 spiikrite kohtumine ning lisaks toimusid spiikrite vahel mitmed virtuaalsed arutelud erinevatel teemadel.

Riigikogu esimees võttis osa parlamentide esimeeste tavapärasest multilateraalsetest kokkusaamistest: märtsis toimus Ukrainas Butša massimõrva aastapäeva mälestusüritus, mais Euroopa Liidu liikmesriikide parlamentide esimeeste kohtumine Budapestis, juunis NATO liikmesriikide parlamentide esimeeste kohtumine Brüsselis, novembris Krimmi platvormi parlamentaarne konverents Stockholmis ning Balti Assamblee aastaistungjärk Riias. Riigikogu esimene aseesimees Toomas Kivimägi osales märtsis Euroopa Nõukogu Parlamentaarsete Assamblee (ENPA) spiikrite konverentsil Strasbourgis ning juuli lõpus Parlamentidevahelise Liidu (IPU) 6. maailma parlamentide esimeeste konverentsil Genfis.

Riigikogu esimees andis oma panuse ka üleilmse eestluse edendamisse, osaledes juunis Stockholmis ESTO 2025 avamisel ning novembris ajalehe Eesti Rada 80. aastapäeva tähistamisel Hamburgis.

2025. aastal korraldati tavapärasest sagedamini kõrgetasemelisi üritusi Eestis. Lisaks eelnimetatud NB8 spiikrite kohtumisele toimus Tartu rahu 105. aastapäeva puhul veebruari alguses Tartus Eesti, Läti, Leedu, Poola, Soome ja Ukraina parlamentide spiikrite kohtumine. Riigikogu esimehe kutsel osalesid XXVIII laulupeol Läti spiiker, Leedu asepiiker ja Armeenia parlamendi väliskomisjoni esimees.

Balti Assamblee (BA)

2025. aastal oli Balti Assamblee eesistujariigiks Läti. Eesistumise eesmärk oli tugevdada Balti regiooni arengut ja vastupanuvõimet ning pöörata suuremat tähelepanu kodanike sotsiaalsete ja majanduslike vajaduste arvestamisele. Aasta jooksul toimus seitse BA komisjonide istungit, kus arutati muu hulgas regionaalset julgeolekut, energiapoliitikat, logistikavõrgustike arendamist, tervishoiukoostööd ning teadus- ja innovatsioonikoostöö tugevdamist. Näiteks toimus Tallinnas BA majandus-, energeetika- ja innovatsioonikomisjoni istung, kus keskenduti regionaalsele integratsioonile logistika kaudu, Rail Balticu projektile ning pikaajalise Balti energiastrateegia kujundamisele.

Komisjonide mitmetel ühisistungitel arutati ka laiapindse riigikaitse rolli Balti riikide haridussüsteemides, tervishoiualase koostöö tugevdamist ning kriitilise taristu, sealhulgas merekaablite ja energialiideste, küberkaitset. 2025. aastal jätkus aktiivne koostöö rahvusvaheliste partneritega, sealhulgas Beneluxi parlamendi, Põhjamaade Nõukogu ja Läänemeremaade Parlamentaarse Konverentsiga. Näiteks osalesid BA liikmed Ahvenamaal toimunud 34. Läänemere parlamentaarsel konverentsil (BSPC), kus arutelude keskmes olid energiajulgeolek, merenduse jätkusuutlikkus, noorte kaasamine poliitikasse ning demokraatia vastupanuvõime.

13. ja 14. novembril toimus Riias BA 44. istungjärg ja 31. Balti Nõukogu, mille raames võeti vastu resolutsioon mitmete soovitustega Balti riikide valitsustele. Läti andis 2026. aastaks BA eesistumise üle Eestile. Eesti eesistumise juhtmõtteks on Balti riikide ühise hääle tugevdamine ning regiooni ühtsuse ja vastupanuvõime suurendamine muutuvus julgeoleku- ja geopoliitilises keskkonnas. Eesistumise raames pööratakse tähelepanu eelkõige kaitsekoostöö süvendamisele, strateegiliste ühendusprojektide, nagu Rail Baltic ja Balti energiastrateegia, edendamisele ning innovatsioonil põhineva regionaalse konkurentsivõime suurendamisele.

Parlamentidevaheline Liit (IPU)

IPU 150. assamblee toimus 2025. aasta aprillis Usbekistanis Taškendis. Peateemana oli arutelu all ühiskondade sotsiaalne areng ja õiglus. Erakorralist arutelu seekord ei toimunud, kuna ükski esitatud teemadest ei saavutanud vajalikku täiskogu häälteenamust. Peadebatil pidas Eesti delegatsiooni nimel kõne Helmen Kütt.

IPU ja Itaalia parlamendi koostöös juunis Roomas toimunud 2. religioonidevahelise dialoogi parlamentaarse konverentsi ülddebatil teemaks oli usalduse tugevdamine ja lootus ühise tuleviku suhtes. Eesti delegatsiooni nimel pidas kõne Helle-Moonika Helme. Konverentsi raames toimusid sessioonid usuliste vähemuste õiguste kaitsmisest, polariseerimise vastu võitlemisest, naiste kaasamisest avalikku ellu ja usuvabaduse tagamisest. Konverents lõppes paavst Leo XIV audientsiga.

Juulis Genfis toimunud IPU 6. maailma parlamentide esimeeste konverentsil Riigikogu esindanud aseesimees Toomas Kivimägi pidas ülddebatil kõne, milles rõhutas, et demokraatlikud riigid peavad olema ühtsed demokraatia, rahu, inimõiguste ja õigusriigi kaitsel. Lisaks kohtus ta Põhja-Makedoonia parlamendi aseesimehe hr Antonio Milošoskiga.

IPU 151. assamblee toimus 2025. aasta oktoobris Šveitsis Genfis. Kohalike omavalitsuste valimiste tõttu Eesti delegatsioon kohal olla ei saanud, Riigikogu esindas aseesimees Toomas Kivimägi, kes osales mitmel bilateraalsel ja multilateraalsel kohtumisel.

Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee (ENPA)

2025. aasta peateema oli pühendumine õiglase ja kestva rahu saavutamisele Ukrainas, samuti Ukraina tsiviiliskute, sealhulgas laste olukord, kes on sunniviisiliselt ümber asustatud või viidud Venemaa Föderatsiooni või *de facto* Venemaa Föderatsiooni kontrolli all olevatele Ukraina territooriumidele. Eesti delegatsiooni jaoks oli 2025. aasta väga tulemuslik, sest avanes võimalus korraldada Eesti delegatsiooni juhi Kadri Tali ja liikme Eerik-Niiles Krossi eestvedamisel oktoobris Riigikogus ENPA Ukraina laste olukorra parandamisele keskenduva parlamentaarse võrgustiku töögrupi kohtumine.

ENPA täiskogu talveistungil Strasbourgis oli keskne teema õiglase ja kestva rahu saavutamine Ukrainas. Sessiooni jooksul käsitles assamblee Gruusia parlamendivalimiste järelhindamist, vajadust tagada Valgevenes vabad ja õiglased valimised ning Euroopa pühendumust õigusriigil põhinevale rahvusvahelisele korrale.

ENPA kevadistung keskendus mitmetele aktuaalsetele teemadele: arutati Gruusia parlamendidelegatsiooni volituste kinnitamata jätmist, Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ning vajadust õigusemõistmise järele.

ENPA suvesessiooni keskseks sündmuseks Strasbourgis oli Ukraina presidendi Volodõmõr Zelenskõi ja Euroopa Nõukogu peasekretäri Alain Berseti ajaloolise kokkuleppe allkirjastamine agressioonikuritegude eritribunali loomiseks. Tribunali eesmärk on võtta Venemaa juhtkond vastutusele Ukraina-vastase agressiooni algatamise eest 2022. aastal. ENPA Põhja- ja Baltimaade delegatsioonide juhid – Eestist, Lätist, Leedust, Soomest, Islandilt, Taanist, Norrast ja Rootsist – allkirjastasid augustis Jürmalas ühisavalduse, milles rõhutatakse, et kõik röövitud Ukraina lapsed peavad viivitamatult naasma oma perede juurde.

ENPA sügissessioon keskendus ajakirjanike turvalisusele ning demokraatia tugevdamisele Euroopas. Arutelude keskmes olid Serbia poliitiline kriis, ajakirjanike kaitse konfliktipiirkondades, sealhulgas Gaza sündmuste kajastamisel, Ukraina toetuseks kavandatav nõuetekomisjon, demokraatia ja õigusriigi olukord Türgis ning Venemaalt lähtuvad ohud Euroopa demokraatiale.

Strasbourgis toimunud ENPA spiikrite konverentsil, kus Riigikogu esindas aseesimees Toomas Kivimägi, keskenduti kolmele peamisele teemale: demokraatia kaitsmisele, sõnavabaduse tagamisele ning poliitikutevastase vägivalda ennetamisele. Kivimägi esines demokraatia kaitset käsitlevas paneelis, rõhutades, et suurimaks ohuks demokraatiale on Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukraina vastu.

Euroopa Parlamentidevaheline Kosmosekonverents (EPK)

1. jaanuaril 2025 sai EPK eesistujaks Eesti, kes võttis teatepulga üle Luksemburgilt. Eesti läbivaks fookuseks oli kosmos ja julgeolek pealkirja all „Security in Space: Europe's Challenges and Opportunities“.

27.–29. aprillil toimus Tartus, kaasa arvatud Tartu observatooriumis EPK traditsiooniline kevadseminar, mis oli esimene sündmus Eesti eesistumise ajal. Selle raames arutati küberkaitse ja hübriidohtude ennetamise võimalusi kosmoseinnovatsiooni kaudu, sealhulgas kaugseire abil. Töötuba keskendus hübriidohtudele, nagu küberrünnakutele ja muudele sabotaažiohtudele, Läänemere piirkonnas ja EPK liikmesriikides. Palju rõhutati jätkuvate investeeringute vajadust kaugseire edendamiseks Euroopas. Osalejad tutvusid Eesti ettevõtete kogemusega küberkaitse valdkonnas. Seminaril osalesid EPK liikmesriikide delegatsioonid, mitmete liikmesriikide kosmoseagentuurid ja Eesti valdkondlikud ettevõtjad.

EPK plenaaristung toimus 3.–5. septembril Riigikogus. Sellel osalesid Eesti delegatsiooni esimees Mario Kadastik ja delegatsiooni liige Tõnis Lukas. Aastaistung keskendus kosmosevaldkonnale julgeoleku ja Euroopa konkurentsivõime vaatenurgast. Palju arutati investeerimisvajaduste ja -võimaluste üle Euroopas. Samuti rõhutati vajadust suurendada investeringuid valdkonna ettevõtluse arendamiseks Euroopa Kosmoseagentuuri kaudu ja otseinvesteeringutena. Lisaks arutati võimalusi avaliku sektori ja erasektori ulatuslikumaks koostööks kosmosevaldkonna edendamisel, sealjuures iseäranis kahesuguse kasutuse ja kaugseire vallas. Ühehäälselt võeti vastu resolutsioon, mis rõhutas liikmesriikide pühendumist kosmosevaldkonna edendamisele ja selle abil hübriidohtude ennetamisele.

2026. aastal on EPK-i eesistujaks Hispaania. Järgmine töötuba toimub aprillis Seviljas, plenaaristung leiab aset sügisel Madridis. 2027. aasta eesistujaks on kinnitatud Saksamaa.

Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni Parlamentaarne Assamblee (NATO PA)

2025. aastal võttis assamblee vastu kuus resolutsiooni, mis käsitlevad NATO heidutus- ja kaitsevõimet, Ukraina toetamist, majanduskoostöö tugevdamist, ühiskondade vastupanuvõime suurendamist välistele sekkumistele, mehitamata sõjapidamise tulevikku ja olukorda Lääne-Balkanil.

22.–26. mail Daytonis toimunud kevadistungil võttis NATO PA vastu kaks deklaratsiooni, millega kutsutakse suurendama toetust Ukrainale, tõstma kaitsekulutusi ja tugevdama NATO positsiooni Läänemere piirkonnas. Samuti pidasid saadikud arutelu NATO peasekretäri Mark Ruttega, kes keskendus oma kõnes kaitsekulutuste tõstmisele ja kaitsetööstuste arendamisele. Kuna kevadistung oli pühendatud Daytoni rahulepingu 30. aastapäevale, esinesid seal kõnega ka Albaania, Montenegro, Horvaatia, Põhja-Makedoonia ja Kosovo kõrged esindajad.

Oktoobris toimunud aastaistungil andsid Eesti esindajad alalisele komiteele ülevaate Venemaa-poolsest Eesti õhupiiri rikkumisest. Delegatsioon toonitas, et tegemist ei olnud juhuse või eksitusega. Eesti delegatsiooni ettepanekul käsitles sama teemat NATO PA vastu võetud resolutsioonis, kus märkis, et Venemaa hiljutised Eesti ja teiste liitlaste õhuruumi rikkumised on osa Venemaa eskaleerivast käitumisest liitlaste territooriumi, elanikkonna, infrastruktuuri ja huvide suhtes. Assamblee tervitas otsust luua NATO valvsusmeede Ida Vahimees (Eastern Sentry), mille raames tugevdavad liitlased NATO heidutus- ja kaitsehoiakut õhukaitse täiendavate elementidega Eestis ja kogu idatiival. Lisaks korraldas Eesti ühiskohtumise NB8, Poola ja Saksamaaga.

Detsembris toimunud transatlantilise foorumi fookuses olid kaitsetööstuse arendamine, taristu kaitsmine, Ukraina toetamine ja NATO koostöö strateegiliste partneritega. Visiidi raames kohtus delegatsiooni juht Raimond Kaljulaid USA välisministeeriumi esindajate ja USA esindajatekoja liikmetega.

Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarne Assamblee (OSCE PA)

2025. aasta alguses oli Riigikogu OSCE PA delegatsioonis kolm täisliiget ja kolm asendusliiget. Seoses ühe asendusliikme lahkumisega Riigikogust jäi 11. märtsi seisuga delegatsiooni kolm täisliiget ja kaks asendusliiget.

OSCE PA talveistung toimus 20. ja 21. veebruaril Viinis. Selle raames toimusid kolme komitee ühisistungid, alalise komitee istung ja temaatilised kõrvalsündmused. Talveistungil ei võetud vastu ühtki resolutsiooni ega otsust, küll aga arutati palju eelolevat aastaistungit Portos ja seal tõstatamisele tulevaid prioriteetsed teemasid.

OSCE PA aastaistung toimus 29. juunist kuni 4. juulini Portos, Portugalis. Riigikogu delegatsioon osales täiskoosseisus plenaarsessioonidel, mis suures osas keskendusid rahvusvahelise õiguse tagamisele ja OSCE regioonis korda saadetud rahvusvahelise õiguse rikkumistele. Alalises komitees nenditi, et seoses eelarveliste probleemidega on OSCE PA väljapoole suunatud tegevused, sealhulgas valimissioonid ja erimissioonid olnud väga piiratud. Plenaaristungitel kutsusid liikmesriigid üksteist üles Helsingi deklaratsiooni väärtusi ülal hoidma. Väga palju avaldati muret õiguspõhise maailmakorra muutumise üle, iseäranis sõjapidamisega kaasnevate kohustuste, inimõiguste ja humanitaarõiguste rikkumiste üle. Tugevalt rõhutati, et Helsingi deklaratsiooni 50. aastapäeval on mitmed liikmesriigid rikkumas seda deklaratsiooni ja sellega ka OSCE aluspõhimõtteid ja väärtusi. Kõik vastu võetud eelnõud ja komiteede resolutsioonid on kokku pandud Porto deklaratsioonis.

Lisaks tavapärasele komisjonide istungitele osales Eesti delegatsioon ka NB8+Kesk-Aasia5 formaadi kohtumisel, Ukraina toetusgrupi (PSTU) istungil ning kohtumisel OSCE PA presidendi Pia Kauma ja NB8 delegatsioonide vahel, seejuures viimane keskendus Kauma ootamatule otsusele kohtuda RU ja BY delegatsioonidega IPU istungi ajal.

presidendivalimised, mille võitis hispaanlane Pere Joan Pons. Presidendi ametiaeg on kaks aastat ilma tagasivalimise võimaluseta.

OSCE PA sügisistung toimus 1.–3. oktoobril Istanbulis Türgis. Kohtumise raames toimus alalise komitee istung ning järjekordne 8+5 ehk Põhja-Balti ja Kesk-Aasia regioonide mitteametlik kohtumine, mille vältel arutati võimalikku ühisvisiiti Kesk-Aasiasse ning lähemat koostööd kahe regiooni vahel. Mati Raidma jätkas Ukraina toetusgrupi liikmena. Alates 2024. aastast on Raidma OSCE PA Ukraina toetusgrupi eriraportöör kerkuse (*resilience*) osas. Sellega seoses katab Raidma sotsiaalse kerkuse, sõjaveteranide ja uue generatsiooni alateemasid. 2025. aasta veebruaris toimus ka PSTU rühma ühine visiit Ukrainasse. Lisaks käis Raidma Ukrainas faktileidmismissioonil, kogudes infot oma raporti jaoks.

2025. aastal oli OSCE PA osalemas vaid üksikutel valimissioonidel. Korraldati viis missiooni neljas riigis, millest Riigikogu delegatsioon osales kahel missioonil (Albaania ja Kirgiisi Vabariik). Toimus OSCE PA presidendi Ponsi visiit Bosnia ja Hertsegoviinasse, ametlikus delegatsioonis oli ka Mati Raidma.

Euroopa Parlamendiuuringute ja Dokumendikeskus (ECPRD)

ECPRD koostöövõrgustikus osaleb ligi 70 parlamendikoda, selle toimimisse on panustanud ka Riigikogu Kantselei. 2025. aastal vastas kantselei õigus- ja analüüsiosakond ECPRD võrgustiku raames 196 infopäringule, mis puudutasid erinevaid valdkondi. ECPRD korraldas seitse seminari ja ühe võrgustiku korrespondentide konverentsi, kantselei ametnikud osalesid kuuel seminaril ja korrespondentide konverentsil.

V. AVALIKKUSE TEAVITAMINE JA KODANIKE KAASAMINE

Avalike suhete osakonna (ASO) olulisim ja suurim töö on avalikkuse informeerimine Riigikogu tegevusest, vastuvõetud seadustest ja otsustest.

Pressiteenistuse tähtsaim ülesanne oli kajastada Riigikogu täiskogu ja komisjonide tööd ning tagada kiire ja põhjalik teavitus olulisemate otsuste kujunemise protsessist ja vastuvõetud seadustest. Lisaks riigieelarvega seotud teemadele pälvisid suurt tähelepanu Eesti kaitsevõime tugevdamist ning julgeoleku suurendamist puudutavad arutelud ja otsused.

Seoses Venemaa kestva agressioonisõjaga Ukrainas jätkus 2025. aastal Riigikogu tihe välissuhtlus. Pressiteenistus kajastas Riigikogu esimehe, komisjonide ja välisdelegatsioonide arvukaid visiite ja kohtumisi, mille keskmes oli Ukraina edasine toetamine. Seejuures korraldati kahe spiikri kohtumise ning mitmete teiste kõrgetasemeliste visiitidega seotud kommunikatsiooni.

Pressiteadete vahendusel ja sotsiaalmeedias anti lisaks parlamendis langetatud otsustele, visiitidele ja kohtumistele ülevaade ka Riigikogus toimunud erinevatest üritustest.

Sotsiaalmeedia kasutamine on avalikkusega suhtlemisel tõusuteel, mis näitab ennekõike noorte huvi kasvu parlamendis toimuva vastu. Seepärast jätkati Instagrami kanali arendamist, kus on 2300 jälgijat, samuti kajastati järjepidevalt Riigikogu tööd Facebookis ja X-is – Facebookis on 22 735 ning X-is 6231 jälgijat. Täiskogu istungite, infotundide ja komisjonide avalike istungite videosalvestised on koos subtiitritega järelvaadatavad Riigikogu Youtube'i kanalil ning fotod on kättesaadavad Riigikogu kodulehel asuvas fotoarhiivis.

ASO eestvedamisel ja korraldamisel on alati koos laiema avalikkusega meeles peetud olulisi tähtpäevi meie riigi ajaloos (vabariigi aastapäev, Riigikogu sünnipäev, Eesti lipu päev, taasiseseisvumispäev).

Riigikogu 106. sünnipäevale pühendatud lahtiste uste päev oli tavapäraselt rahvarohke – Toompea lossi ja Riigikogu tööga käis tutvumas ligi 5000 inimest. Külalisi tervitas Riigikogu laulukoor, avatud olid lossi esindussaalid ja fraktsioonide tööruumid, kus sai kohtuda saadikutega. Ettearvatult pakkusid lossi ekskursioonid ja Pikk Hermann suurt huvi nii kodukui ka väliskülalistele. Kohvikus peetud arutelul vahetati mõtteid riigi ja kodanike ootamatusteks valmisoleku teemal ning toimus traditsiooniline mälumäng koolide ja Riigikogu võistkondade vahel. Raamatuaasta puhul pakkusid tegevusi Rahvusraamatukogu, Tallinna raamatukogud, Eesti Lastekirjanduse Keskus, raamatukogubuss Katariina Jee, Eesti Filmi Instituut, Riigivanem August Rei Sihtasutus ja paljud teised.

Möödunud aasta oluliste daatumite loetellu lisandus veel 30. märts. Sel päeval 35 aastat tagasi võttis viimane Ülemnõukogu vastu otsuse Eesti riiklikust staatusest, millega tunnistati Nõukogude võim Eestis ebaseaduslikuks ja kuulutati välja üleminekuperiood Eesti Vabariigi taastamiseks. Sel puhul toimus Riigikogu istungisaalis pidulik koosolek, kus meenutati toonaseid sündmusi ja tervitati 20. Augusti Klubi liikmeid, kes ei kõhelnud otsustavatel hetkedel õigeid valikuid tegemast.

Kui 4. juunil tõusis meie sinimustvalge Pika Hermanni torni traditsiooniliselt Eesti lipu päeva puhul, siis kuu aega hiljem, 3. juulil heisati riigilipp Kuberneris aias pühendatuna XXVIII laulu- ja XXI tantsupeole. Eesti vastupanuvõitluse päeval, 22. septembril tõttasid aga traditsiooniliselt Toompeale Eesti lippu heiskama Tallinna 21. Kooli õpilased.

Toompeale ei tulda mitte ainult pidupäevadel, ka mullu jätkusid argipäeviti regulaarsed lossi ekskursioonid. Aasta jooksul külastas Riigikogu 579 gruppi, milles osales 23 739 inimest, neist 16 441 olid eestlased ja 7298 välismaalased. Välisriikidest olid esindatud Läti, Leedu, Soome, Rootsi, Norra, Taani, Island, Saksamaa, Belgia, Holland, Prantsusmaa, Malta, Hispaania, Portugal, Suurbritannia, Iirimaa, Tšehhi, Slovakkia, Poola, Sloveenia, Ukraina, Kreeka, Bulgaaria, Rumeenia, Türgi, Iisrael, Egiptus, Lõuna-Aafrika Vabariik, Itaalia, Austria, Šveits, Horvaatia, Serbia, Kosovo, Makedoonia, Jaapan, Nigeeria, Brasiilia, Mehhiko, Argentiina, Tšiili, Kanada, Ecuador, Kolumbia, Austraalia, Uus-Meremaa, Hiina, Jaapan, Lõuna-Korea, Tai, India, Nepaal, Malaisia ja Keenia.

Kasvanud on noorte huvi parlamendi töö ja tegevuse vastu. Jätkus põhikooli lõpuklasside õpilastele suunatud Riigikogu haridusprogramm koostöös Euroopa Elamuskeskusega. Sellest võttis osa ligi tuhatkond koolinoort. See programm aitab kinnistada noorte teadmisi demokraatia ja parlamentarismi toimimisest ning edendada kodanikuaktiivsust noorte seas. Sama eesmärki täitsid ka erinevate noorteparlamentide simulatsioonimängud Riigikogu istungisaalis. Jaanuaris kogunes Noorte Riigikogu, septembris peeti aga juba 20. korda Mudel-Euroopa Parlamendi sessiooni. Veel väärib meenutamist, et veebruaris allkirjastati Toompea lossi Valges saalis Eesti Koolide Liputoimkondade Liidu asutamisleping ja augustis külastas Riigikogu Kodutütarde linnalaager.

Läinud aastal korraldati Toompea lossis mitmekülgseid näitusi ja väljapanekuid. Koostöös Eesti Kunstnike Liiduga valminud näitustest sai nautida Eve Kiileri fotonäitust „Urbanistlikud novellid“, skulptor Jass Kaselaane isikunäitust „Isa ja poeg“, tekstiilikunstnik Aet Ollisaare vaibanäitust „Kõik, mis oli ja on“, graafik Urmas Viigi isikunäitust „Megalilled ja tribaalrebased“ ja maalikunstnik Sirja-Liisa Eelma isikunäitust „Helios“. Elevust tekitas Eesti Kunstikoolide Liidu suurprojekt „101 modelli“, mis portreeteris Riigikogu liikmeid õpilaste silme läbi. Portreede loomisel oli kasutatud tehnikaid seinast seinale – klassikalisest maalist mosaiigini, joonistamisest digikunstini. Meeldejäävaid väljapanekuid oli veelgi, näiteks Ukraina maalikunstnike näitus „Alistamatu Mariupol“, Svitlana Korobleva fotonäitus Ukraina kangelaste emadest ja Eesti Sõjamuuseumi rändnäitus kommunistide riigipöördekatsest 1. detsembril 1924.

Parlamendi trükistega seoses tähistati mullu 25 aasta möödumist Riigikogu Toimetiste (RiTo) esimese väljaande ilmumisest. Ilmavalgust nägid ka Toimetiste järjekordsed numbrid. Infosõja teemaatikale keskendunud RiTo nr 51 esitlus toimus juunis, Euroopa Liidu teemaatikale pühendatud nr 52 valmis detsembris. Trükistest nimetatagu veel XV Riigikogu teist aastaraamatut, mis võttis kokku perioodi septembrist 2024 septembrini 2025.

VI. ORGANISATSIIONI JA TEENISTUJATE ARENDAMINE

Riigikogu Kantselei 2025. aasta tegevuse keskmes oli organisatsiooni strateegilise juhtimise tugevdamine ning toimepidevuse ja erinevateks kriisiolukordadeks valmisoleku suurendamine. Aasta jooksul uuendati kantselei strateegiat perioodiks 2025–2029, mis määrab täpsemalt lähiaastate töö- ja arengufookuse ning ühtlasi kaasajastati organisatsiooni põhiväärtusi. Panustati toimepidevuse tagamisse, ajakohastades olulisi alusdokumente, sealhulgas Riigikogu toimepidevuse plaani ja Riigikogu Kantselei kriisiplaani. Riskide järjepidev kaardistamine ning tegevusplaanide uuendamine loovad kindluse, et parlament saab täita oma põhiseaduslikku rolli ka keerulistes ja ettearvamatutes oludes.

Riigikogu Kantselei eesmärk on toetada Riigikogu tema põhiseaduslike ülesannete täitmisel. Sellest tulenevalt on kantseleil kohustus värvata ja hoida kõrge kvalifikatsiooniga teenistujaid, kes toetavad Eesti rahva esindust riigi ja parlamentarismi edendamisel ning täidavad ühiskonnas olulist rolli seadusandliku ja täitevvõimu tasakaalustamisel. Püstitatud eesmärkide saavutamiseks ning teenistujate professionaalsuse hoidmiseks ja arendamiseks panustab kantselei järjepidevalt personali koolitamisest ja arendamisest.

2025. aastal olid personali arendamise peamiseks fookusteemadeks toimepidevus ja kriisivalmidus, digipädevuse suurendamine (sealhulgas tehisintellekti kasutamine, küberhügieen ja tarkvara testimine), samuti õigusalsed koolitused ja keeleõpe. Keelekoolitustes keskenduti muu hulgas sotsiaalvaldkonna terminoloogiale, ukraina keelele ja viipekeelele. Korraldati valdkondlikke õppereise välisriikidesse teenistujate erialase arengu toetamiseks (tõlgid, Riigikogu komisjonide konsultandid). Aasta jooksul toimusid koolitused protokollist ning valimistest nii Eestis kui ka rahvusvahelises kontekstis. Koostöös Õiguskantsleri Kantseleiga korraldati ühisseminar ametnikele ning viidi läbi põhiseadusealane koolitus Riigikogu liikmetele.

Koolitusmaht ühe teenistuja kohta oli 2025. aastal keskmiselt 20 tundi ning koolituskulu ühe teenistuja kohta 454 eurot.

Kantselei alustas 2024. aastal Rohelise Kontori sertifikaadi taotlemist ning sellega seoses tõsteti 2025. aastal teenistujate teadlikkust keskkonnanahoidlikest tööviisidest, korraldati lühikoolitusi ning viidi sisse mitmeid muudatusi töökeskkonnas. Sertifikaadi omistamine Eesti Keskkonnanjuhtimise Assotsiatsiooni poolt on kavandatud 2026. aastasse.

Kantselei kui põhiseaduslikku institutsiooni teenindav ametiasutus on säilitanud tööandjana hea maine. Riigikogu nõustamise ja teenindamisega seotud kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistid on motiveeritud kantseleis töötama. 2025. aastal oli kantselei koos arenguseire keskuse ja riigi valimisteenistusega täistööajale taandatud teenistujate keskmine arv 212.

Riigikogu juhatusele makstud töötasud olid aruandeaastal kokku 310 820 eurot. Kantselei juhtkonna (direktori ja asedirektorite) tasud moodustasid kokku 214 276 eurot. Riigikogu liikmetele ning kantselei ametnikele ja töötajatele arvestatud töötasude ja hüvitiste kogukulu oli 16 294 833 eurot.

Õigusaktidele, kantselei siseaktide üldistele nõuetele või turutingimustele mittevastavaid tehinguid seotud isikutega aruandeperioodil ei tehtud.

VII. RIIGI VALIMISTEENISTUS

Riigi valimisteenistus (RVT) on valimisseaduste alusel moodustatud ja Riigikogu Kantselei koosseisus olev üksus, kelle ülesanne on ette valmistada ja läbi viia Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Euroopa Parlamendi, kohaliku omavalitsuse volikogude, Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisi ning rahvahääletusi. Lisaks sellele lahendab teenistus valimistega seotud küsimusi, sealhulgas infotehnoloogilisi probleeme.

2025. aasta fookuses olid kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 19. oktoobril. RVT tellis valimiste läbiviimiseks vajalikud vahendid, uuendas valimisjaoskondadele jagatavaid infoplakateid, koostas juhendid valla ja linna valimiskomisjonidele, kandidaatidele ja jaoskonnakomisjonidele, nõustas linna- ja vallasekretäre valimisjaoskondade moodustamisel ja hääletamisruumide asukohtade määramisel (muu hulgas arvestades nende ligipääsetavust), samuti valla ja linna valimiskomisjone.

Viidi läbi jaoskonnakomisjonide koolitused. Moodle'i online koolitusprogrammis osales 2500 inimest. Samuti pakkus RVT küberhügieenitesti, mille läbis 863 inimest. RVT salvestas juhendvideod jaoskonnakomisjoni töötajatele ning e-hääletamise vaatlejatele.

21. mail jõustus kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muudatus, mille kohaselt Euroopa Liitu mittekuuluvate riikide kodanikel puudub hääleõigus kohalikel valimistel, kuid hääletamisõigus säilis kodakondsuseta isikutel. RVT tegi teavitustööd muudatuse kohta, kuid muus osas valimiste korraldust see ei mõjutanud, sest valijate arvestust peab ja nimekirja koostab rahvastikuregister.

Koostöös Riigi Infosüsteemi Ametiga (RIA) tehti vajalikud arendused valimiste infosüsteemi kasutamiseks kohalikel valimistel. RIA tagas valimiste infosüsteemide majutuse, seire ja turbe, samuti teostas RIA CERT küberruumi seiret. RVT jätkas kogu valimisteenistust hõlmava Eesti infoturbestandardile (EITS) vastavuse audititega.

Valijatoe valdkonnas jätkati koostööd Häirekeskusega, et pakkuda valijatele riigi infotelefoni vahendusel abiliini teenust. Teise astme kasutajatuge valimiste küsimuses osutas RVT, kasutades kantselei vabatahtlike abi. Teise astme osapooled olid veel RIA (e-hääletamine) ning Siseministerium (valijate nimekiri).

Valimistel oli avatud 449 hääletamisruumi. Valimisjaoskondadele tagas arvutid, printerid, internetiühenduse ja muud IT-vahendid RVT-ga koostöös Riigi IT Keskus. Uuendusena võeti kasutusele kleebisprinterid välimisele ümbrikule valija andmete kandmiseks, seniste laserprinterite asemel. See lihtsustas jaoskonnakomisjonide tööd. Lisaks võeti kasutusele tahvelarvutid väljaspool hääletamisruumi (kodus, hoolekandenasutuses, haiglas ja mujal) hääletamise korraldamiseks. RVT hankis jaoskonnakomisjonidele täiendavaid triipkoordilugejaid.

RVT esindajad osalesid Teaduste Akadeemia (TA) moodustatud küberturvalisuse komisjonis, kes kaardistas ja hindas e-hääletamise riske. Teise aasta tulemuste kohta valmis raport ning TA korraldas riskihinnangute tutvustamiseks konverentsi.

RVT võttis osa Euroopa valimiskoostöö võrgustiku (European cooperation network on elections, ECNE) tööst ning korraldas kohalike valimiste vaatlusprogrammi rahvusvahelistele vaatlejatele. Programmi kuulusid seminarid, valimisjaoskondade külastamine ja e-häälte lugemise jälgimine.

Vaadeldaval perioodil ajakohastati elektroonilise hääletamise süsteemi ning täiendati süsteemi dokumentatsiooni. Viidi läbi e-hääletamise süsteemi läbistustest ning uuendati süsteemi riskianalüüsi ja riskihaldusplaani. Esimest korda sai e-hääletamiseks kasutada Smart-ID-d (üle 50% antud häälest). E-hääletamise süsteemis võttis RVT kasutusele elliptilise kõvera krüptograafia. 29. septembril loodi e-hääle salastamise ja avamise võti, 30. septembril toimus süsteemi võtmete toimise kontroll (proovihääletamine). RVT luges e-hääled 19. oktoobril Riigikogu Kantselei konverentsisaalis ning viis läbi süsteemi andmete tervikluse kontrolli 20. oktoobril. E-hääletamine toimus valimisnädalal ilma intsidentideta.

Tuleviku tarbeks jätkus nutiseadmete hääletamisrakenduse arendus ning edukalt viidi läbi esimene m-hääletamise avalik katsetus. Vabariigi Valimiskomisjon arutas m-hääletamise rakenduste kasutuselevõtmist 2025. aasta kohalikel valimistel, kuid otsustas sellega oodata, leides, et ettevalmistus vajab veel lisaaega. RVT alustas auditirakenduse täiendavat arendust vastavalt TTÜ teadlase Tarvo Treieri ettepanekutele, et auditirakendus reageeriks automaatselt hääle lugemise erijuhtudele, lihtsustades sellega audiitori tööd.

Kommunikatsiooni valdkonnas ajakohastas RVT infomaterjale, tellis meediamonitooringu, jagas valimistega seonduvat infot, sealhulgas sotsiaalmeedias. Valijateavitus avaldati ka lihtsas keeles, samuti valmis viipekeelne video. RVT moodustas nendelgi valimistel kommunikatsiooni töörühma koordineerimaks koostööd teiste riigiasutustega. Toimusid meediabriifid, ka eraldi kõigile suurematele meediamajadele. Kuna kohalikel valimistel saab hääletada alatest 16. eluaastast, viis RVT läbi eraldi noorte teavituskampaania, kaasates selleks sisuloojaid. Nii oli võimalik jõuda soovitud sihtgrupini. Noorte valimisaktiivsus tõusis 29%.

Valimisteks tellisid RIA ja RVT e-hääletamise teavituskampaania „Tule ja hääleta“ eesmärgiga tõsta avalikkuse teadlikkust e-hääletamise korraldusest ja küberturvalisest e-hääletamisest ning suurendada e-hääle kontrollijate arvu. Kampaania sõnum jõudis vähemalt korra 89,6%-ni sihtgrupist. 34% kampaaniast oli televisioonis, 38% online, ülejäänud jagunes välimeedia ja muude kanalite vahel. Esmakordselt olid reklaamid eKooli platvormil. Valimiste Facebooki lehele lisandus 300 jälgijat. RVT koostas e-hääletamise faktikontrolli veebilehe, modelleeritud CISA faktikontrolli järgi.

10. oktoobril jõustus Euroopa Liidu poliitreklaami läbipaistvuse määrus, mille tulemusena sotsiaalmeediaplattformid lõpetasid mõned päevad pärast selle jõustumist lisaks tasutud poliitilise reklaami avaldamisele ka RVT ja RIA tellitud valijateavitude näitamise. Seetõttu tuli jooksvalt ümber orienteeruda veebireklaamidele. Enne valimisi toimus kohtumine suuremate sotsiaalmeediaplattformide esindajatega.

RVT üks ülesandeid on Vabariigi Valimiskomisjoni teenindamine, sealhulgas koosolekute ja kaebuste läbivaatamise ettevalmistamine. 2025. aastal pidas Vabariigi Valimiskomisjon 29 koosolekut. Valimistega seoses esitati Vabariigi Valimiskomisjonile üle 50 kaebuse, millega kaasnes RVT-le suur töökoormus materjalide ja eelnõude ettevalmistamisel.

2024. aasta eelarves investeringuteks ettenähtud 385 250 eurost kasutati ära 89,1% e-hääletamise süsteemi arendamiseks, järelejäänud summa investeeriti 2025. aastal samasse arendusse.

VIII. ARENGUSEIRE KESKUS

Arenguseire keskus on ühiskonna ja majanduse pikaajalisi arenguid analüüsiv mõttekoda Riigikogu juures. Tema missioon on aidata kaasa tulevikku vaatavale poliitikakujundusele.

Arenguseire keskus tegeles 2025. aastal viie uurimissuunaga: eraraha kaasamise tulevik kultuuri- ja spordivaldkonnas, majanduse konkurentsivõime tulevik, kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik, tervishoiu jätkusuutlikkus ning noorte autonoomia tulevik. Lisaks tehti järeelseiret hariduse, rahvastiku, pensioni ning platvormitöö valdkondades.

Kõigi uurimissuundade lõppeesmärk oli analüüsida valdkonnas toimivaid ja tärkavaid trende ning esitada alternatiivseid tulevikustsenaariume. Uuringute läbiviimisesse oli kaasatud üle 30 teadlase ja eksperdi. Uurimissuunaga „Noorte autonoomia tulevik“ alustati 2025. aasta sügisel ja tulemused valmivad 2026. aasta kevadel.

2025. aastal avaldati:

4 uurimissuuna raportit:

- „Eraraha kaasamise tulevik kultuuri- ja spordivaldkonnas“;
- „Eesti majanduse olukord ja väljavaated 2025. Konkurentsivõime eksperdikogu raport Riigikogule“;
- „Kohalike avalike teenuste kättesaadavuse tulevik. Trendid ja stsenaariumid aastani 2050“;
- „Tervishoiu jätkusuutlikkus. Stsenaariumid aastani 2035“.

17 lühiraportit:

- „Huvihariduse kättesaadavus Eestis“;
- „Kohalike omavalitsuste koostööpraktikad Eestis“;
- „Tervishoiutöötajatega seotud trendid Eestis“;
- „Eestisisene haridusränne üldhariduses“;
- „Kohalike omavalitsuste tehniline efektiivsus“;
- „Väljavaated omavalitsuste tulubaasi tugevdamiseks ja teenuste arendamiseks“;
- „Tervishoiutöötajate liikumine era- ja avaliku sektori vahel“;
- „Rahvastiku vananemise ning madala sündimuse mõju riigi pikaajalistele kuludele ja tuludele“;
- „Trendid ja konkurentsivõime Eesti põllumajanduses“;
- „Eesti tervishoiukulude kiire kasvu põhjused“;
- „Kõrghariduse rahastamise tulevik: eri stsenaariumide tähendus kõrgkoolide tuludele ja riigi kuludele“;
- „Trendid ja konkurentsivõime elektroonilise side valdkonnas“;
- „Eesti majanduse konkurentsivõime võrdluses Läti, Leedu ja Soomega“;
- „Eraõpetajate abi kasutamine Eestis“;
- „Teiste riikide kogemused tervishoiu eelarvedefitsiidi ohjamisel“;
- „Pensioni suurus ja ostujõud aastaks 2050“;
- „Platvormitöö tegijate olukord Eestis“.

valmis 4 uuringut:

- „Kohalike omavalitsuste efektiivsus teenuste pakkumisel“;
- „Eesti põllumajandussektori konkurentsivõime analüüs rahvusvaheliste väärtusahelate võtmes“;
- „Kes võidab ja kes maksab kinni ülemineku taastuenergiatele?“;
- „Erakindlustuse roll Eesti tuleviku tervishoiusüsteemis“.

Lisaks uurimisprojektide läbiviimisele telliti ka 4 veebiväljaande Pikksilm artiklit:

- „Kas EL suudab ohjeldada infokaost ja manipuleerimist ühismeedias?“;
- „Kas ja kuidas saaks privaatsuskaitse tehnoloogiad lahendada leibkonnaandmete probleemi?“;
- „Eesti põllumajanduse tulevik toidujulgeoleku, rohepöörde ja biorevolutsiooni risttuultes“;
- „Tervise- ja heaolutehnoloogiad – okkiline tee tervisevõrdsuseni?!“.

2025. aastal korraldati 5 järelvaadatavat seminari, kus koos pädevate ekspertidega arutati valitud tulevikuteemadel. Laiema avalikkuse kaasamiseks ja arenguseire tulemuste tutvustamiseks korraldati 2 konverentsi:

- arenguseire konverents „Milline on kohalike avalike teenuste tulevik Eestis?“;
- majanduskonverents „Kas Eesti konkurentsivõime nurgakivid kannavad?“.

2025. aasta lõpus alustati arenguseire 2026. aasta tegevuskava ettevalmistamist. Riigikogu fraktsioonidelt küsiti ettepanekuid uurimisteemadeks, misjärel arenguseire nõukoda arutas saadud ettepanekuid ning kinnitas 2026. aastaks kolm uurimissuunda:

- lähisuhtevägivala levik ja trendid Eestis;
- majanduse konkurentsivõime tulevik (osana Riigikogu majanduskomisjoni juures tegutseva konkurentsivõime eksperdikogu iga-aastasest raportist);
- elukestva õppe trendid ja tulevik.

Lisaks otsustati teha järelseiret valdkondades nagu tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna lõimimine ning piirkondlik majandusareng.

2025. aastal ilmus 927 arenguseire keskusega seotud meediakajastust, neist 174 ehk 19% vene- või ingliskeelses meedias. Kolmandik kajastustest on teisesed, mida keskus pole ise algatanud. Teiseste kajastuste märgatav osakaal näitab uurimistulemuste relevantsust ja sõnumite omaksvõttu ühiskonnas.

2025. aasta detsembris uuringufirma Kantar Emori tehtud küsitlusuuringu tulemused näitasid, et arenguseire keskuse spontaanne tuntus on kasvanud 34%-ni ehk keskusest on kuulnud iga kolmas Eesti elanik. Kõige populaarsemad teemad, mille järgi arenguseire keskust tuntakse, on majanduse konkurentsivõime (50% vastajatest), haridus ja õpetajad (33%) ning kohalikud omavalitsused ja teenused (15%) – kõiki neid teemasid keskus 2025. aastal ka analüüsis. Lisaks seostati arenguseire keskuse tööd järgmiste teemadega: energeetika (11%), kõrgharidus (11%), tervishoid (8%), maksud (6%), transport ja liikuvus (5%), platvormitöö (4%) ning kultuuri ja spordi rahastamine (4%).

IX. ERAKONDADE RAHASTAMISE JÄRELEVALVE KOMISJON

Komisjoni strateegiline eesmärk ja töö sisu on aidata kaasa erakondade tulude ja kulude seaduslikkuse ja läbipaistvuse tagamisele, nõustada erakondi erakonna rahastamise küsimustes ning esitada erakonna taotluse alusel erakonnale ettepanekuid majanduslike raskuste ületamiseks, erakonna likviidsuse taastamiseks, maksejõulisuse parandamiseks ja jätkusuutliku majandamise tagamiseks.

2025. aastal toimusid kohaliku omavalitsuse volikogude valimised, millega seoses lisandus tavapärasele erakondade aruannete kontrollimisele valimiskampaania aruannete kontroll. Komisjon algatas hulgaliselt menetlusi erakonnaseaduse rikkumiste kohta, mis enamasti olid seotud valimiskampaaniate rahastamisega, aga ka poliitikute saadud keelatud annetustega. Osaleti mitmetes komisjoni ettekirjutustega seotud kohtuvaidlustes, millest praeguse seisuga jätkuvad üheksa.

2025. aastal oli Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonil kasutada rahalisi vahendeid koos 2024. aasta eelarve kasutamata jääkidega käibemaksuta summas 178,7 tuhat eurot, millest kasutati ära 110,5 tuhat eurot. Komisjoni personalikuludeks planeeriti 72,8 tuhat eurot, mille tegelik kulu oli 72,1 tuhat eurot ja majandamiskuludeks planeeriti 105,9 tuhat eurot, millest kasutati ära 38,4 tuhat eurot. Majandamiskulude kasutamata summa 67,5 tuhat eurot tulenes sellest, et 2025. aastal eeldas komisjon suuremate õigusabikulude tekkimist seoses nelja suureerakonna võimaliku kohtuvaidlusega, kuid menetlused jõudsid kohtufaasi alles aasta lõpus. Need kulud tekivad eeldatavasti 2026. aastal.

Komisjoni majandusnäitajad olid 2025. aastal järgmised:

- varade maht 57,4 tuhat eurot;
- kohustuste maht 10,3 tuhat eurot;
- tegevustulud 10,0 tuhat eurot;
- tegevuskulud 110,0 tuhat eurot;
- muud kulud 11,6 tuhat eurot.